

Thema 5: data

Visie op datadelen

Auteurs:

Annemieke Bulters, Marli den Hartog, Gaston Halders
Menno Kroes, Siema van Doppen, Norbert Detollenaere
Patrick Maas
Roel Teeuwen

Consultatie:

Domeinraad Systeem & Infra
Domeinraad Klant & Markt
NBNI Strategische thema's
Kernteam Beleid, Regulering en Communicatie (BRC)

Vaststelling:

NBNL transitieteam

Februari 2023
v1.01

Inhoud en leeswijzer

Waarom?

Wat?

Hoe?

Wie?

Pag.

3
-
5

In hoofdstuk 1 beantwoorden we de vraag: waarom een visie op datadelen? En de vraag: waarom we datadelen? We definiëren welke gedeelde uitgangspunten we hierbij hanteren en hoe we aankijken tegen de vraagstukken: “mogen we deze data wel delen?”

6
-
10

In hoofdstuk 2 beantwoorden we de vraag wat datadelen is vanuit het perspectief van de netbeheerders en welke ontwikkelingen we om ons heen zien.

11

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan in: hoe data te delen? En dat we deze vraag pas goed kunnen beantwoorden als we data in een bredere context plaatsen “hoe gaan we als netbeheerders het data landschap inrichten?”. Daarvoor is een data doelarchitectuur nodig waarin helder wordt hoe we kunnen toewerken naar een centraal data platform van en voor de gezamenlijke netbeheerders.

12
-
13

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op wie er nu betrokken zijn bij datadeelvraagstukken en wie beslist over het delen van data en het accepteren van eventuele risico's. Wat de behoefte is, hoe we het transitieteam thema: data (thema 5) zien en hoe we verdere invulling geven aan deze visie.

1. Aanleiding: waarom een visie op datadelen?

❓ Waarom een visie op datadelen?

De netbeheerders hebben de taak en de ambitie de energietransitie te faciliteren. **Daarbij is data van strategische waarde voor de netbeheerders én voor andere partijen** die onderdeel zijn van het energiesysteem.

- **Voor netbeheerders is data cruciaal in de bedrijfsvoering.** Op basis van data verkrijgen we inzicht waardoor we bijvoorbeeld: storingen sneller oplossen, werkzaamheden beter voorspellen, energiediefstal eerder lokaliseren, klanten beter adviseren en het net optimaler benutten en besturen.
- **Voor klanten, marktpartijen en overheden kan onze data zorgen voor inzicht en handelingsperspectieven.** Uiteraard vormt datadelen de kern van onze huidige marktfaciliteringsprocessen. Maar denk daarnaast ook aan data t.b.v.: de ontwikkeling van nieuwe energiediensten, gerichte inzet van dienstverleners bij veiligheidsregio's, woningcorporaties die verduurzamingsplannen kunnen maken en monitoren, het ministerie van BZK die de voortgang van de warmtetransitie wil monitoren en klanten die procesinformatie ontvangen om te weten wat de status van de aanvraag is.

Op dit moment worden datadeel vraagstukken telkens bediscussieerd. Daarbij worden herhaaldelijk de volgende vragen gesteld: (waarom) willen we (deze) data delen? Mogen we deze data wel delen? Wat zijn de risico's als onze data onjuist is? Hoe gaan we deze data delen? Wie mag beslissen over het delen van data en het accepteren van eventuele risico's? **Een gezamenlijke visie hierop ontbreekt** waardoor we hier onvoldoende doelmatig in kunnen handelen.

👁 **Dit visiedocument geeft richting aan de beantwoording van deze vragen**, hoe we als gezamenlijke netbeheerders tegen datadelen aankijken en waar we over 5 jaar willen staan.

Deze gezamenlijke visie vormt input voor de uitvoeringsagenda van thema 5 (data) om als gezamenlijke netbeheerders flinke stappen

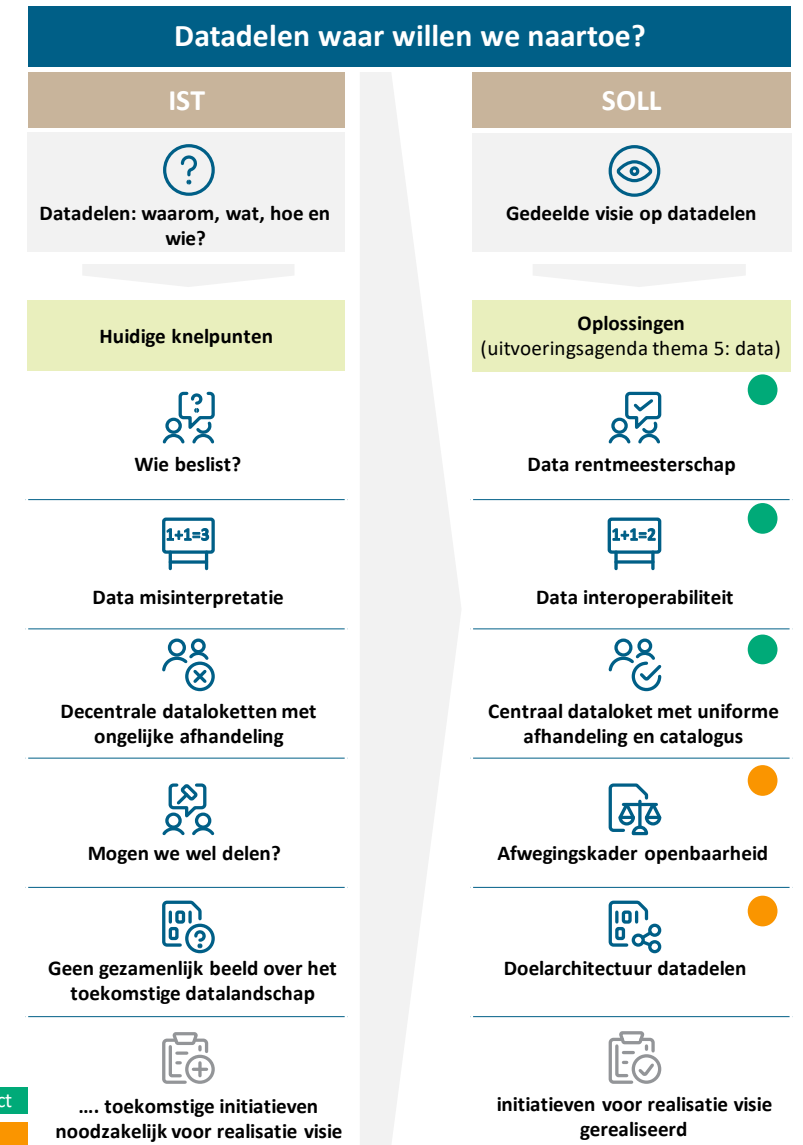
voorwaarts te zetten in het delen van data. **Een aantal trajecten zijn daarbij reeds gestart**, te weten: data rentmeesterschap, data interoperabiliteit, centraal dataloket met uniforme afhandeling en catalogus. **Benodigde toekomstige trajecten zullen aan de uitvoeringsagenda worden toegevoegd** (zoals: een afwegingskader voor openbaarheid en een data doelarchitectuur).

Scope van deze visie op datadelen

- ➡ **Inside-out datadelen**
Data die de netbeheerders verstrekken aan derden partijen (zowel vraag- als aanbod gestuurd).
- ➡ **Outside-in datadelen**
Data die de netbeheerders van derden partijen (wensen te) ontvangen ten behoeve van de eigen bedrijfsvoering.

De scope van deze visie is primair gericht op de inside-out datadeel vraagstukken en niet de interne operationele data. Met als doel om:

- A. Onze doelmatigheid hierin te verbeteren
- B. Ervoor te zorgen dat we als een gezicht naar buiten acteren. Conform hetgeen wat de buitenwereld van ons verwacht en de gedeelde visie van Netbeheer Nederland. Waarbij we werken vanuit één publiek profiel om van daaruit een sterke relatie en samenwerking met onze stakeholders te creëren.

1. Waarom datadelen? (1/2)

? Waarom datadelen?

Het delen van data is randvoorwaardelijk voor het functioneren van een gedistribueerd en open energiesysteem van de toekomst. Een katalysator voor de transitie naar een verdere digitale energiemarkt. Daarnaast is datadelen noodzakelijk vanuit maatschappelijk belang (b.v. kostenbeperking voor de eindklant, veiligheid en transparantie). **Dat maakt dat datadelen een kerntaak is geworden van de netbeheerders**, anders het energiesysteem van de toekomst niet functioneren. Om invulling te geven aan deze randvoorwaarde **delen we de visie dat we datagedreven netbeheerders worden die actief deelnemen aan een datadeel-economie**. Zodat we waardevolle inzichten en handelingsperspectieven creëren voor partijen op basis van onze data en vice versa.

Dit is ook in lijn met aankomende Europese wetgeving op het gebied van data. Deze wetgeving gaat ervoor zorgen dat data gemakkelijker beschikbaar wordt en gedeeld kan worden, niet alleen binnen de sector maar ook over verschillende sectoren en tussen EU landen¹.

👁 Onze gedeelde uitgangspunten

We hanteren de volgende 8 gedeelde uitgangspunten m.b.t. het delen van data:

1. Vanuit onze wettelijke taken

Wij delen vanzelfsprekend data die nodig is vanuit wettelijke verplichtingen en marktfaciliteringsrol. We delen dan de data via het toestemmingen platform of besloten omgevingen.

2. Van vraaggestuurd naar proactief aanbod gestuurd

Als medeontwerpers van het energiesysteem en vanuit onze maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid dragen wij proactief en aanbod gestuurd bij aan het data-ecosysteem. Wij stellen daarbij open data beschikbaar die relevant is voor het energiesysteem van de toekomst. Kritische succesfactoren voor het realiseren van de transitie van vraag gestuurd naar proactief aanbod gestuurd zijn:

- Centraliseren van dataverzoeken, incl. behoefteanalyse (bijvoorbeeld via ons partners in energie platform)
- Gebruiksmonitoring en beheer van opengestelde datasets
- Product management

Op basis van feedback kan datakwaliteit worden verbeterd en de behoefte worden vastgesteld inzake frequentie, actualiteit, granulariteit, etc.

Binnen strategisch thema 5 (data) van Netbeheer Nederland werkt het regieteam datadelen aan de invulling van deze succesfactoren binnen de trajecten “centraal dataloket” en “Uniforme data catalogus”.

3. Radicaal transparant tenzij

Aansluitend bij het “openbaar tenzij” open data beleid van de overheid² stellen we steeds meer data open beschikbaar. Open data past bij netbeheerders die hun taken in transparantie uitvoert en is een vorm om één gezicht naar buiten te tonen. We maken bewuste risicoafwegingen om data juist wél te delen. Dit vergt een mentaliteitsverandering, bijvoorbeeld in het loslaten van het vooraf moeten weten wat partijen met de data gaan doen. We laten partijen vrij om te innoveren op onze data zoals wij ook willen innoveren op data van andere partijen. Meer openheid ontstaat ook door het eenvoudigweg te doen. De “**tenzij**” is van toepassing als blijkt dat het delen onacceptabele risico's met zich meebrengt.

4. Eenvoudig en op basis van gelijke toegang

We streven naar uniformiteit, standaardisatie en geautomatiseerde datasets en sluiten aan bij bestaande toegankelijke platforms (zoals data.overheid.nl) om onze data eenvoudig en voor iedereen gelijk vindbaar te maken en beschikbaar te stellen.

5. Zo gelijk mogelijk aan de binnen de organisatie gebruikte data

Het zit in onze genen om pas iets naar buiten te brengen als het perfect is. We zien daarbij snel risico's als bijvoorbeeld data niet volledig of onjuist is, bijvoorbeeld gebruikers die de data onjuist kunnen interpreteren. De energietransitie vraagt echter om

meer snelheid en samenwerking. Daarom hanteren we het principe dat gedeelde data qua kwaliteit en actualiteit zo gelijk mogelijk dient te zijn aan de binnen de organisatie gebruikte data en datasets worden zoveel mogelijk ‘as-is’ beschikbaar gesteld. Dat wil zeggen dat onze data niet perfect hoeft te zijn. We voorzien de data van een duidelijke disclaimer om de risico's te mitigeren en zoeken de samenwerking op om feedback te krijgen op onze data. Zo laten we zien dat we luisteren naar de behoeftes van onze stakeholders².

6. De klant is de baas over eigen herleidbare data

Privacy staat voorop. De klant bepaalt of zijn/haar data gedeeld wordt met derden, tenzij er een wettelijke grondslag is of dat niet herleidbaar is. We stimuleren de klant maximaal om data te mogen delen (niet commercieel), en we zorgen dat de klant dit op een makkelijke manier kan doen (toestemming geven).

7. Open data waar mogelijk en maatwerk als uitzondering

We streven ernaar om data zoveel als mogelijk als open data beschikbaar te stellen en we sluiten aan op de definitie en uitgangspunten van open data van de overheid³. We honoreren maatwerkverzoeken enkel nog als uitzondering waarbij we kosten in rekening kunnen brengen. We handelen maatwerkverzoeken geüniformeerd af in de sector. We monitoren de maatwerk dataverzoeken en stellen de data als open data beschikbaar indien dit past binnen de bovengenoemde principes.

8. Informatieproducten alleen ten dienste van de kerntaken

Het is aan de markt om informatieproducten te ontwikkelen (Wet Onafhankelijk Netbeheer). We ontwikkelen derhalve alleen informatieproducten direct ten dienste van de kerntaken van de netbeheerders. Gericht om stakeholders te voorzien van energiesysteem informatie als input voor hun afwegingsprocessen in de energietransitie. We doen dit waar mogelijk samen zodat we als een gezicht naar buiten acteren. We zorgen dat de toegang tot deze informatieproducten eenvoudig, op basis van gelijke toegang en zonder kosten wordt verschaft.

1 - [data act](#) (feb 2022), [Data governance act](#) (jul 2022),

2 - [Reputatie/stakeholderonderzoek Netbeheer Nederland, sep 2022](#)

3 - [Open data beleid](#) | [Data overheid](#)

1. Waarom datadelen? (2/2)

Mogen we data wel delen?

Bij elke datadeel verzoek speelt het vraagstuk of we bepaalde data wel mogen delen. We respecteren de eisen die aan vertrouwelijkheid van klantgegevens, en waar het consumenten betreft, de privacy van persoonsgegevens gesteld worden. We toetsen daarom datadeelverzoeken op basis van wet- en regelgeving (met name vanuit compliance, privacy en security perspectief). Op dit moment is dit een tijdrovend proces wat voor elke individuele datadeel vraag opnieuw uitgevoerd wordt. Ook zijn er regelmatig verschillende zienswijzen in hoe de wet geïnterpreteerd dient te worden en wat dit dan betekent voor de beantwoording van de “mogen we deze data wel delen?” vraag.

De netbeheerders gaan de wet- en regelgevingstoets versnellen door:

1. Een afwegingskader voor openbaarheid te ontwikkelen en vervolgens te hanteren waarmee 80% van de data verzoeken direct afgehandeld kunnen worden door de sector datadelen werkgroep.
2. Voor de overige 20%, naast de interne expertise, actief vanuit de werkgroep datadelen de samenwerking met de wetgever op te zoeken om helderheid te vragen als interpretatie van wetgeving niet eenduidig is. Zo hebben de ministeries al een eerste dashboard hiervoor ontwikkeld [Dashboard - Alle lagen \(databank.nl\)](https://www.databank.nl).

Indien wet- en regelgeving een mogelijke belemmering is en we wel invulling willen geven aan het datadeel verzoek dan zorgen we vervolgens voor **een actieve lobby richting wetgevers om wetgeving aan te passen en het wel mogelijk te maken.**

Kernpunten

- Datadelen is randvoorwaardelijk voor het functioneren van een gedistribueerd en open energiesysteem van de toekomst en is daardoor een kerntaak geworden van de netbeheerders.
- We hanteren de volgende 8 gedeelde uitgangspunten t.a.v. het delen van data:
 1. Vanuit onze wettelijke taak
 2. Van vraaggestuurd naar proactief aanbod gestuurd
 3. Radicaal transparant tenzij
 4. Eenvoudig en op basis van gelijke toegang
 5. Zo gelijk mogelijk aan de binnen de organisatie gebruikte data
 6. De klant is de baas over eigen data
 7. Open data waar mogelijk en maatwerk als uitzondering
 8. Informatieproducten alleen ten dienste van de kerntaken
- We gaan de wet- en regelgevingstoets voor de beantwoording van de vraag “mogen we deze data wel delen” versnellen door een afwegingskader voor openbaarheid te ontwikkelen en actiever de samenwerking met de wetgever op te zoeken.

2. Wat is data delen vanuit perspectief van de Netbeheerders (1/3)

? Wat voor categorieën van datadelen kennen we?

1. Toestemmingen en wettelijke data “wettelijke taak”

Marktfacilitering

- Vanuit onze marktfaciliteringsrol delen de netbeheerders data die nodig is vanuit hun wettelijke taak. Netbeheerder werken samen binnen het Marktfaciliteringsforum (MFF) - Beheerder Afspraken Stelsel (BAS) gremium (voorheen NEDU) om hier invulling aan te geven.
- Dit betreft gereguleerde energiedata aansluitend op de toekomstige Energiewet voor de marktfaciliteringsprocessen: het registreren en muteren van stamdata, het ophalen en verstrekken van meetdata en allocatie-/reconciliatiedata. Verdere afstemming over scope en verwachtingen rondom datadelen middels het MFF-BAS gremium is noodzakelijk en wordt door thema 5 opgepakt om helder te krijgen wat voor datadeel categorieën we via dit gremia willen laten lopen en wat niet.
- Ook wordt er binnen MFF-BAS gewerkt aan een afsprakenstelsel Energie en bijbehorende Autorisatie Voorziening waarmee individuele klanten kunnen bepalen of zijn/haar data gedeeld mag worden en wie toegang heeft tot hun data. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe “5. De klant is de baas over eigen data”.
- De domeinraad Klant & Markt geeft aan in haar visie³ dat de processen van Marktfacilitering in de basis niet zullen veranderen. Wel verandert de manier waarop wij hier invulling aan geven. Zo zullen wij steeds **meer toegaan naar realtime dataregistratie. Nieuwe energiedragers moeten worden toegevoegd aan onze registers en het koppelpunt van marktfaciliterende processen zal verschuiven**: naast de EAN-code worden andere koppelpunten in gebruik genomen. Door de energietransitie neemt ook het klantcontact toe waardoor aanvullende klantcontactgegevens nodig zijn zoals mailadres en telefoonnummer.

Overige stakeholders

- De netbeheerders delen ook datasets op basis van wettelijke grondslagen met stakeholders buiten het marktfaciliteringsdomein met:
 - De ACM, het SodM (ad-hoc) en de ministeries
 - Het CBS (structurele informatieplicht) en de Nederlandse Emissieautoriteit
 - Politie, Gemeente, Woningstichtingen en het Openbaar ministerie over energiediefstal
 - De belastingdienst, gemeentes, sociale recherche, justitie, bewindvoering of advocaten betreffende individuele informatieverzoeken over derden
- We handhaven voortsnog hiervoor de bestaande datadeelkanalen en evalueren op termijn waar optimalisaties hierin mogelijk zijn.

1 - [Data knelpunten in de energietransitie](#) (dec 2019) en [Analyse Netbeheerders data vanuit gebruikersperspectief](#) (jun 2020)

2 - [Wat is open data? | Data overheid](#)

3 - [Visie op de rol van DR KM in een veranderend energiesysteem](#) (maart 2022)

2. Open data “Open data waar mogelijk”

Op dit moment publiceren de netbeheerders individuele open datasets (zoals: verbruiksdata KV, opwekdata KV/GV, liggingsgegevens en storingsdata) op de eigen websites. Uit onderzoek¹ blijkt dat:

- deze data niet eenduidig kan worden geïnterpreteerd en de datasets niet uniform zijn. Hierdoor is het samenvoegen en vergelijken van datasets een zeer arbeidsintensieve of zelfs onmogelijke klus.
- Gebruikers de behoefte hebben aan één digitale dataset van de gezamenlijke netbeheerders i.p.v. een individuele dataset per netbeheerder.

Binnen het strategisch thema 5 (data) van Netbeheer Nederland werkt het regieteam datadelen aan de domeinoverstijgende trajecten “interoperabiliteit” en “uniforme data catalogus” om deze knelpunten structureel op te lossen. Waardoor we in staat zijn om, in lijn met de visionaire 1-netbeheerder ontwikkeling, als netbeheerders één gezicht naar buiten laten zien. De EDSN waardeestroom Data Delen speelt een belangrijke rol in de realisatie van de open data ambities.

Netbeheerders sluiten aan op de definitie en uitgangspunten van open data van de overheid², te weten:

1. Afwegingskader voor openbaarheid: bij het beschikbaar stellen van open data dient een afweging gemaakt te worden of hergebruik risico's oplevert voor fundamentele waarden en privacy.
2. Open data zijn gratis
3. Open data zijn vrij van rechten van derden
4. Open data zijn zonder registratie toegankelijk
5. Interoperabiliteit, open data:
 - zijn computer verwerkbaar bij voorkeur in een open standaard
 - zijn voorzien van metadata conform de DCAT-AP standaard
 - zijn zo volledig en onbewerkt mogelijk.
 - worden in een voor hergebruik geschikte vorm beschikbaar gesteld.
 - kunnen middels uniforme beproefde methoden bewerkt (geanonimiseerd) worden om te voldoen aan het afwegingskader voor openbaarheid.
 - zijn qua laagst mogelijke niveau van granulariteit. *Bij voldoende vraag naar 'real time' data (bijv. kwaliteit en actualiteit zo gelijk mogelijk aan de binnen de organisatie gebruikte data en worden zoveel mogelijk 'as-is' beschikbaar gesteld in een zo ver de belasting van onze netten) publiceren we deze met een nader vast te stellen vertraging (15 minuten tot ...). Echte real time informatie wordt niet open beschikbaar gesteld maar alleen als onderdeel van operationele processen met partijen op basis van bilaterale overeenkomsten met de netbeheerders.*
6. Open data is vindbaar

2. Wat is data delen vanuit perspectief van de Netbeheerders (2/3)

? Wat voor categorieën van datadelen kennen we?

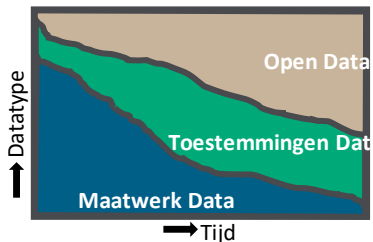

3. Maatwerk data “Maatwerk als uitzondering”

De energietransitie zorgt ervoor dat wij als netbeheerders steeds meer dataverzoeken krijgen van een bredere groep stakeholders. Denk daarbij aan data ten behoeve van:

- De flexagenda en de ontwikkeling en het testen van innovaties
- Studies zoals: de provinciale systeemstudies en de Integrale Infrastructuur-verkenning 2030-2050
- Het traject programmeren & prioriteren en systeem efficiëntie vraagstukken
- Laadinfrastructuur
- De investeringsplannen
- Cluster energie strategieën (CES) voor de industrie en regionale energiestrategieën (RES) voor duurzaam op land
- De warmtetransitie (transitieviesies warmte en wijkuitvoeringsplannen)
- Een groengas kanskaart
- Ad-hoc media vragen en kerncijfers gericht op “voortgang” van de energietransitie

Dergelijke verzoeken zijn arbeidsintensief, de dataleveringen en het beleid t.a.v. hoe om te gaan met dit soort verzoeken zijn niet uniform. Maatwerk data wordt soms verschaft zonder voorwaarden en soms onder voorwaarden (geheimhoudingsovereenkomst of gegevensuitwisselingsovereenkomst). **Door het volgen van onze gedeelde uitgangspunten (zie pag. 5) worden maatwerkverzoeken geüniformeerd afgehandeld en zal het aantal maatwerkverzoeken afnemen in de tijd omdat er meer data beschikbaar komt als open data en middels toestemming.** We verwachten echter de komende jaren nog veel tijd kwijt te zijn met maatwerkverzoeken daarom maken we op basis van business prioriteit bewuste keuzes welke we wel en niet oppakken. We behouden ons het recht om kosten in rekening te brengen voor maatwerk data. Wel trekken we hier samen eenduidig in op om te voorkomen dat eenzelfde stakeholder voor hetzelfde maatwerkverzoek bij de ene netbeheerder wel kosten in rekening gebracht krijgt en bij de andere netbeheerder niet.

1 - [Dataformaten overheid.nl](#)

2 - [ACM – afwegingskader nieuwe activiteiten in de energietransitie](#)

4. informatieproducten op basis van data

Naast het beschikbaar stellen van data(sets) in de (open) data bestandformaten¹ stellen netbeheerders ook applicatieproducten beschikbaar op basis van eigen data. Dit zijn toepassingen om stakeholders inzicht te geven in bijvoorbeeld:

- de beschikbare capaciteit voor afname en invoeding (kaartlagen)
- uitbreidingsplannen met geplande investeringen per station (kaartlagen)
- de impact van verschillende warmteoplossingen op de energie infrastructuur, bijvoorbeeld: de buurtanalyse tool (Liander), stationsinzicht en buurtinzicht (Enexis) en het openingsbod en de gebiedsanalysetool (Stedin).

Voor deze categorie van datadelen voegen we feitelijk een presentatielaag en/of functionaliteiten (zoals filter en selectiemogelijkheden) toe aan onze data. Voor deze informatieproducten hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. Netbeheerders ontwikkelen eigen informatieproducten:
 - a) Alleen in het directe belang en ten dienste van de kerntaken van de netbeheerders. Gericht om stakeholders te voorzien van informatie over de impact van hun keuzes in de energietransitie op het energienet. Hiermee zorgen we dat deze informatie onderdeel vormt van de afwegingen die stakeholders maken in de energietransitie.
 - b) Waar mogelijk samen als één product zodat we een gezicht naar buiten zijn en hiermee invulling geven aan de gedeelde behoeftes van de gebruikers.
 - c) Op basis van de open data uitgangspunten. We zorgen dat de toegang tot deze informatieproducten eenvoudig, op basis van gelijke toegang en zonder kosten wordt verschaft. We bieden deze informatieproducten, mits mogelijk, als open source aan en bieden tevens de onderliggende data als Open Data aan.
2. Netbeheerders ontwikkelen zelf geen informatieproducten indien dit door commerciële marktpartijen aangeboden wordt of ontwikkeld kan worden, conform Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) en de Wet Voortgang Energietransitie (VET). Het afwegingskader nieuwe activiteiten in energietransitie² dient hiervoor als leidraad.

Op het moment van schrijven worden deze uitgangspunten nog niet altijd toegepast. Bijvoorbeeld gelijke toegang is nu (nog) niet eenvoudig geregeld. De informatieproducten zijn niet voor gelijke doelgroepen toegankelijk en bij de ene netbeheerder dient er wel een (samenwerkings)overeenkomst te worden getekend en bij de ander niet. **Onze visie is om bij de ontwikkeling van toekomstige informatieproducten deze gezamenlijke uitgangspunten te hanteren. Bestaande informatieproducten worden niet aangepast.**

2. Wat is data delen vanuit perspectief van de Netbeheerders (3/3)

? Wat voor categorieën van datadelen kennen we?

5. Externe data

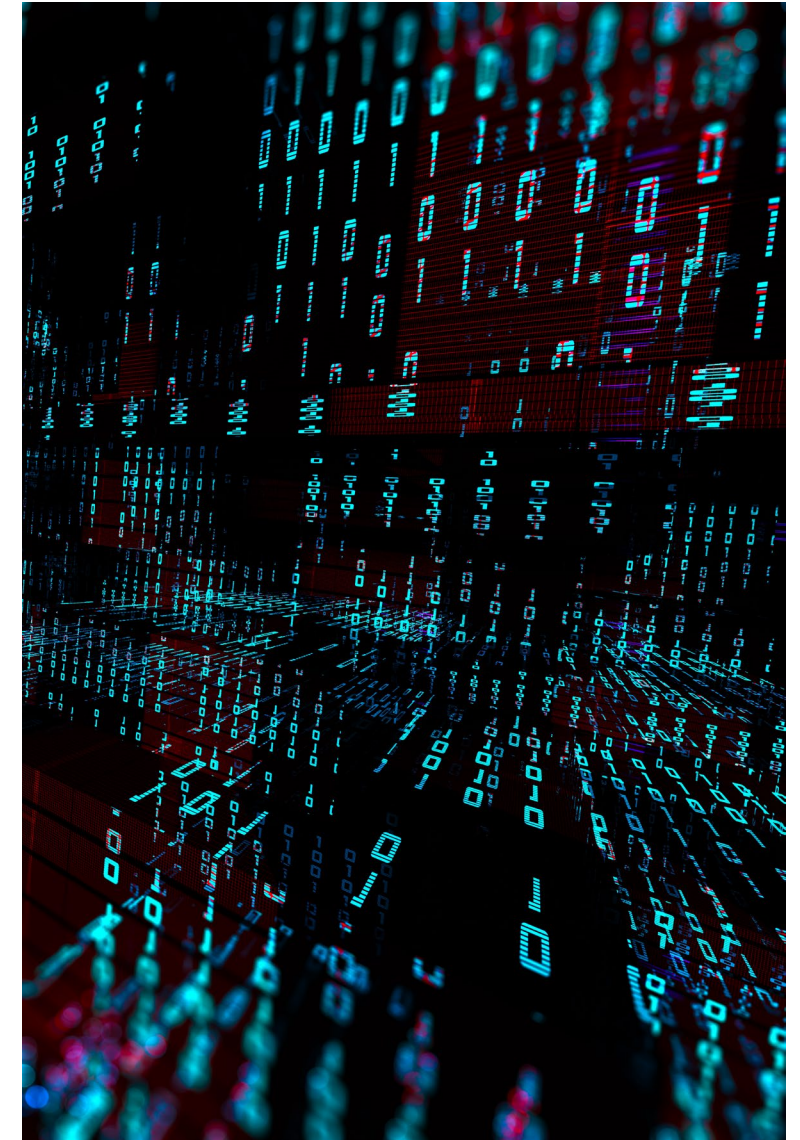
De voorgaande datadeel categorieën 1 tot en met 4 waren inside-out categorieën (data die de netbeheerders verstrekken aan derden partijen). Conform scope richt deze visie zich primair op deze datadeel categorieën. Voor de volledigheid nemen we externe data (outside-in) als datadeel categorie op in deze visie.

Netbeheerders gebruiken ook diverse open data sets, ook wordt er data aangekocht voor de eigen bedrijfsvoering (zoals data over geschikte daken van gebouwen voor zon-PV t.b.v. onze forecasting modellen).

Door de energietransitie ontstaan er ook nieuwe data behoeften:

1. **Planvormingsdata t.b.v. de investeringsprocessen** zoals: data van provincies en gemeenten over geplande realisatie van nieuwbouwwijken en industriegebieden, het aardgasvrij maken van de woonomgeving, geplande realisatie van datacenters en grootschalige duurzame opwek. Inzicht in verduurzamings- en uitbreidingsplannen van grootzakelijke klanten en woningbouwcorporaties. Deze planvormingsdata wordt nu door de netbeheerders veelal individueel en op basis van eigen formats verzameld bij deze externe stakeholders door de relatiemanagement afdelingen.
2. **Data t.b.v. proces/systeem innovatie en optimalisatie** zoals: klantcontactgegevens, stuurbare assetdata achter de meter, klimatologische data, data over de ondergrond of data van meetverantwoordelijken t.b.v. faciliteren van nieuwe energiediensten (b.v. dynamisch terugleveren).
3. **Beter aansluiten op en gebruik maken van de databronnen van de overheid** zoals de basisregisters: BAG, BRP, BGT, KVK en het kadaster. Dit sluit aan bij de aankomende Europese wetgeving rondom interoperabiliteit en de visie van de DR K&M waarin een verbreding van data koppelpunten wordt gezien naast de huidige EAN-code.

We onderkennen dat er op deze “outside-in” datadeel vraagstukken nog veel synergie te behalen valt in het gezamenlijk verkrijgen en verwerken van deze externe data. We hebben nog geen gedeeld beeld over hoe we dit kunnen doen. We onderkennen echter ook dat we niet alles tegelijk kunnen oppakken. In hoofdstuk 4 gaan we hier verder op in.

2. Wat is data delen: ontwikkelingen om ons heen (1/2)

Europese wetgevingsontwikkelingen

Europese wetgeving of richtlijnen hebben invloed hebben op de nationale wet- en regelgeving. Hierdoor kan het voor specifieke onderwerpen van belang zijn om in Europees verband actiever aan tafel te gaan zitten om invloed uit te oefenen. **In samenwerking met het DSO Europa Team maken we bewuste keuzes welke data onderwerpen we prioriteit geven, welk doel we willen behalen en wie we afvaardigen.**

Een **belangrijke ontwikkeling** die **binnen het marktfaciliterings-domein** opgepakt wordt is:

The Clean Energy Package

- [Pakket schone energie voor alle Europeanen](#)

Het pakket, dat in 2019 is aangenomen, zal helpen het EU-energiesysteem CO2-vrij te maken in overeenstemming met de doelstellingen van de Europese Green Deal. In Nederland wordt het Clean Energy Package d.m.v. de nieuwe energiewet geïmplementeerd. Dit betreft:

1. Meet- en verbruiksgegevens (eind 2022 of begin 2023)
2. Data die nodig is voor een leverancier switch
3. Data die nodig is voor de ontwikkeling van vraagrespons diensten en flexibiliteit (demand response).

Naast de implementatie van de clean energy package **werkt de Europese commissie aan een datastrategie** voor het realiseren van de volgende doelen:

- eerlijke toegang tot en gebruik van gegevens binnen de EU en tussen sectoren
- het wegnemen van belemmeringen voor het delen van gegevens, door middel van technische infrastructuur, wettelijke voorschriften en ethische richtsnoeren
- de ontwikkeling van verzamelingen van sectorspecifieke gegevens bevorderen
- zorgen voor autonomie van de EU bij het aanbieden van Europese clouddiensten

Deze datastrategie wordt uitgewerkt middels meerdere wetten:

Data Act

- [Data ACT. De digitale toekomst van Europa vormgeven](#)

De data act zorgt voor eerlijke toegang tot en gebruik van gegevens. En zorgt voor meer beschikbaarheid van data in lijn met Europese wetgeving. Tevens wordt verduidelijkt wie waarde kan creëren op basis van data. Aangenomen op feb 2022.

Data Governance Act

- [De Wet op de gegevensbeheer uitgelegd](#)

De Data governance act zorgt ervoor dat data makkelijker beschikbaar wordt en faciliteert het delen van data over verschillende sectoren en tussen EU landen. De wet is vanaf september 2023 van toepassing.

Interoperabiliteit

- Interoperable Europe Act
[Nieuwe Interoperabele Europawet inzake gegevensuitwisseling en IT-oplossingen | De digitale toekomst van Europa vormgeven](#)
Zorgt voor versterking van grensoverschrijdende interoperabiliteit en samenwerking in de publieke sector in de hele EU.
- The European Interoperability Framework (EIF)
[The New European Interoperability Framework | ISA² \(europa.eu\)](#)
Een kader voor het opzetten van interoperabele digitale overheidsdiensten hoe: de governance te verbeteren, organisatieoverschrijdende relaties tot stand te brengen, processen ter ondersteuning van end-to-end digitale diensten te stroomlijnen te zorgen dat zowel bestaande als nieuwe wetgeving de interoperabiliteitsinspanningen niet in het gedrang brengt.

Binnen het NBNL strategisch thema 5 (data) werkt het regieteam datadelen aan de invulling hiervan binnen het domeinoverstijgende traject: "interoperabiliteit".

Naast de Europese datastrategie zijn de volgende Europese wetgevingsontwikkeling relevant voor het thema data:

Cyber security

- [Network Code on Cybersecurity \(entsoe.eu\)](#)

De NC cybersecurity heeft als doel om een Europees certificeringssysteem op te zetten. Dit creëert een framework en gemeenschappelijk minimum beveiligingsniveau van cybersecurity voor elektriciteitssystemen in de Europese Unie.

Binnen Netbeheer Nederland wordt dit opgepakt onder de domeinraad Systeem & Infra (werkgroep cybersecurity).

Digitalisation

- [Actions to digitalise the energy sector \(europa.eu\)](#)

Het actie plan vanuit de Europese Commissie over het gebruik van nieuwe technologieën voor de energietransitie. De hoofdpunten hierin zullen zijn:

1. Consumenten helpen controle en inzicht te krijgen op hun energieverbruik
2. Het controleren van energieverbruik van de ICT sector
3. Versterken van cyber security van energie netwerkn

Digital services act

- [The Digital Services Act package | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

De Digital services act beschrijft de verantwoordelijkheid van grote online platformen om data te delen met autoriteiten en onderzoekers wanneer dit gevraagd wordt.

2. Wat is data delen: ontwikkelingen om ons heen (2/2)

Nederlandse wetgevingsontwikkelingen

Op nationaal niveau is onze invloed op wetgeving veel groter dan op Europees niveau. **We blijven daarom direct invloed uitoefenen zodra nationale ontwikkelingen het onderwerp data raakt.** Dit heeft al geresulteerd in input leveren op de energiewet, maar ook proactief feedback geven aan de minister van EZK op de dataverplichting vanuit de energiebesparingsplicht.

Daarvoor maken we actief gebruik van de governance van Netbeheer Nederland om:

1. Continu op de hoogte te zijn van de beleidsontwikkelingen (via het kernteam Beleid, Regulering en Communicatie (BRC) en de Public Affairs weekmonitor). Zodat we tijdig de implementatietrajecten kunnen starten.
2. De mogelijkheid tot beïnvloeding en lobby (via het kernteam BRC) om onze eigen standpunten waar mogelijk in te brengen.

Overige relevante ontwikkelingen m.b.t. datadelen

Topsector energie digitaliseringsagenda

- [Digitaliseringsagenda](#) | [Topsector Energie](#)

Deze agenda beschrijft een aantal onderwerpen die relevant zijn voor de digitalisering van de energie sector. Artificial Intelligence, Internet of Things en Digital Twins zijn hier voorbeelden van. De ontwikkelingen focussen zich op een systeemoverstijgende aanpak, een nieuw marktmodel en een goed functionerend, open en integer datasysteem.

Stroom van data

- [Stroom van data](#) | [Rathenau Instituut](#)

Dit artikel focust zich specifiek op data voor de energiesector en stelt de vraag: Hoe kunnen energiedata benut worden voor een

maatschappelijk verantwoorde energietransitie. Ook wordt beargumenteerd of de huidige wet- en regelgeving de energietransitie stimuleert of juist niet. Hierin wordt gefocust op de nieuwe energiewet.

Data ecosystems

- [The data-driven enterprise of 2025](#) | [McKinsey](#)

Dit artikel beschrijft dat grote, data-driven bedrijven in 2025 actief samenwerken en data samenvoegen om zo gezamenlijk meer waarde te genereren dan apart. Om dit te doen moeten deze organisaties:

1. Zich inlezen over verschillende data ecosystems
2. Het data ecosystem kiezen die het beste past bij de organisatie
3. Instrumenten, protocollen en procedures voor data delen aannemen.

Kernpunten

We onderscheiden 5 categorieën van datadelen:

- ➞ 1. Open data ("Open data waar mogelijk").
Voor open data sluiten we op aan de definitie en uitgangspunten van open data van de overheid. In de trajecten: "interoperabiliteit" en een "uniforme data catalogus" werken we samen om de huidige knelpunten op te lossen.
- ➞ 2. Toestemmingen en wettelijke data ("Wettelijke taak").
Dit betreft gereguleerde energiedata binnen het marktfaciliterings domein aansluitend op de toekomstige Energiewet. De marktfaciliteringsprocessen veranderen in de basis niet, wel verandert de manier van invulling. Zo zullen wij steeds meer toegaan naar realtime dataregistratie. Nieuwe energiedragers moeten worden toegevoegd aan onze registers en het koppelpunt van marktfaciliterende processen zal verschuiven. Netbeheerders delen ook datasets op basis van wettelijke grondslagen met stakeholders buiten het marktfaciliteringsdomein.
- ➞ 3. Maatwerk data ("Maatwerk als uitzondering").
Door de energietransitie ontvangen netbeheerders steeds meer dataverzoeken van een bredere groep stakeholders. Door het

volgen van onze gedeelde uitgangspunten worden maatwerkverzoek geüniformeerd afgehandeld en zal het aantal maatwerkverzoeken afnemen in de tijd omdat er meer data beschikbaar komt als open data en middels toestemming.

- ➞ 4. Informatieproducten op basis van data.
Dit zijn toepassingen om stakeholders inzicht te geven in de impact van hun keuzes in de energietransitie op het energienet. Bij de ontwikkeling van toekomstige informatieproducten volgen we onze gezamenlijke uitgangspunten.
 - ➞ 5. Externe data.
Als Netbeheerders ontsluiten en verwerken we ook data van diverse partijen. Door de energietransitie ontstaan er ook nieuwe databehoeften. We onderkennen dat er op deze "outside-in" datadeel vraagstukken nog veel synergie te behalen valt. We hebben nog geen gedeeld beeld over hoe we dit kunnen doen.
- Voor Europese wetgevingsontwikkelingen maken we in samenwerking met het DSO Europa Team bewuste keuzes welke data onderwerpen we prioriteit geven, welk doel we willen behalen en wie we afvaardigen.
 - Voor Nederlandse wetgevingsontwikkelingen oefenen we direct invloed uit zodra het onderwerp data wordt geraakt. We maken hierbij actief gebruik van de governance van Netbeheer Nederland om continue op de hoogte te zijn van data gerelateerde beleidsontwikkelingen en we brengen daarbij actief onze eigen standpunten in.

3. Hoe data te delen?

Hoe ziet het toekomstige datalandschap eruit?

We kunnen feitelijk de “hoe data te delen?” vraag pas écht goed beantwoorden als we data in een bredere context plaatsen: **“hoe gaan we als netbeheerders het data landschap inrichten?”**.

Datadelen is een belangrijk onderwerp maar daarvoor hebben we een gedeeld beeld nodig over hoe datastromen (gaan) lopen.

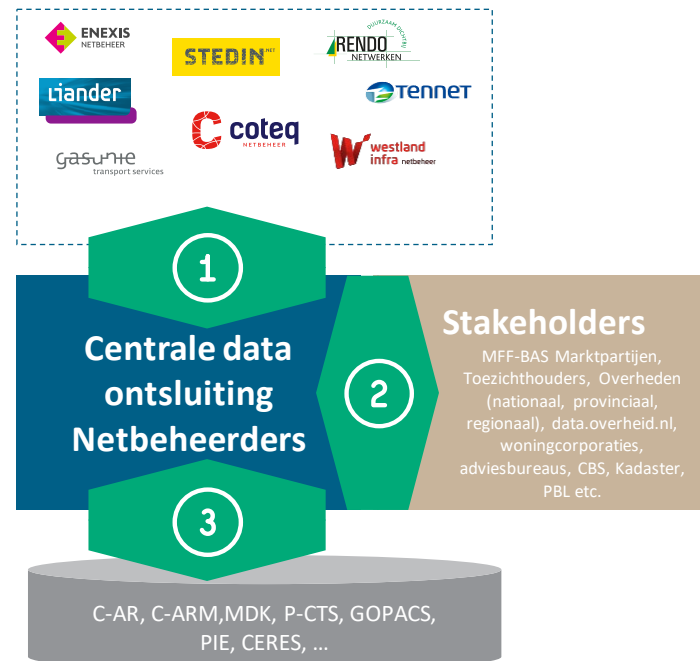
Bijvoorbeeld voor het kunnen ontwikkelen van klantoplossingen op het gebied van flexibiliteit is data nodig op het snijvlak van klant, asset management (system operations) en markt. Daarnaast zien we dat door kleinschaliger en meer versnipperde opwek, elektrificatie van gebouwde omgeving, vervoer en industrie er een nieuwe dynamiek ontstaat op het elektriciteitsnet. Een van de gevolgen hiervan is dat de taak van systeembeheer deels verschuift naar het distributienet. Dit vraagt om digitalisering van het net en ontwikkeling van Operational Technology (OT). Samenwerking tussen TSO's en DSO's én tussen de domeinen (Systeem/Infra en Klant/Markt) op het gebied van data is hierbij essentieel om tot eenduidige oplossingen te komen en de praktische uitvoerbaarheid te optimaliseren. **Er is op dit moment geen gezamenlijke beeld over hoe dit toekomstige data landschap van de netbeheerders eruit moet komen te zien.** We hebben bijvoorbeeld geen eenduidig beeld over welke data we willen centraliseren en wat we decentraal willen houden. We zien wel een duidelijk beweging naar verder centralisatie van data die nodig is voor marktfacilitering (in lijn met de virtueel-1-netbeheer ontwikkeling) en de energietransitie (zoals asset management data).

Dit gezamenlijk beeld kan gecreëerd worden door het opstellen van een gezamenlijke data doelarchitectuur die als routekaart zal fungeren voor hoe we de komende jaren stapsgewijs kunnen groeien naar datagedreven netbeheerders. De eerste versie is gericht op de datadeelstromen (“doelarchitectuur datadelen”). **Daarom gaan de CDO's/CIO's** (de Netbeheerders Enterprise Architectuur (NBEA) capability) **in nauwe samenwerking met de domeinraden en EDSN werken aan het opstellen van deze doelarchitectuur datadelen.**

Centrale data ontsluiting netbeheerders

In deze doelarchitectuur datadelen komt te staan hoe we als netbeheerders toewerken naar centrale dataontsluiting. Een oplossing van waaruit we doelmatig data vindbaar en toegankelijk maken van en naar onze stakeholders én welke we zelf kunnen gebruiken om integraal inzicht te krijgen. In de data doelarchitectuur wordt ten minste helder gemaakt hoe we dit datalandschap voor ons zien:

1. Welke (aanvullende) data gaan we op welke wijze centraal beschikbaar stellen?
2. Welke data we hoe gaan ontsluiten van en naar onze stakeholders?
3. Hoe kunnen we bestaande centrale databronnen (EDSN) inzetten?

We sluiten daarbij aan bij de internationale FAIR-richtlijnen voor het beschrijven, opslaan en publiceren van data. FAIR is een acroniem voor:

- Findable – vindbaar
- Accessible – toegankelijk
- Interoperable – uitwisselbaar
- Reusable - herbruikbaar

Kernpunten

- Beantwoording van de vraag “hoe data te delen” is onderdeel van de bredere vraag “hoe gaan we als netbeheerders het data landschap inrichten?”
- Er is op dit moment geen gezamenlijke beeld over het toekomstige data landschap i.r.t. datadelen van de netbeheerders eruit moet komen te zien.
- We gaan samen een doelarchitectuur datadelen opstellen die als routekaart zal fungeren voor hoe we de komende jaren stapsgewijs kunnen groeien naar datagedreven netbeheerders.
- In deze doelarchitectuur datadelen komt te staan hoe we als netbeheerders toewerken naar centrale dataontsluiting.
- We sluiten daarbij aan bij de internationale Findable, Accessible, Interoperable, Reusable richtlijnen (FAIR) voor het beschrijven, opslaan en publiceren van data.

4. Wie zijn er betrokken bij datadeelvraagstukken (1/2)

Data zit overal, het is dan ook logisch dat er ook binnen de governance van Netbeheer Nederland op diverse plekken datadeelvraagstukken spelen. Enkele voorbeelden:

- **Domeinraad Systeem & Infra:** asset- en netautomatisering t.b.v. inzicht en sturing, meetketen KV ontwikkelingen zoals NextGen, netcapaciteit, Ksandr, etc.
- **Domeinraad Klant & Markt:** ontwikkelingen binnen MFF-BAS zoals het toestemmingenplatform, klantcommunicatiegegevens, optimalisatie meetdataketen en meetdata derden, GEMS (toetsing datadeelverzoeken op W&R), doorontwikkeling van diverse systemen bij EDSN (CAR, CERES, etc.), nieuwe marktfaciliteringsdiensten voor flex, warmte en waterstof, etc.
- **Kernteam Beleid, Regulering en Communicatie:** netbeheerders kengetallen over de voortgang van de energietransitie, ad-hoc media vragen, beïnvloeding beleidskeuzes door kwantitatieve data (zoals de aansluittermijnen), etc.
- **Transitieteam thema's,** met trajecten zoals: provinciale systeemstudies, de Integrale Infrastructuur-verkenning 2030-2050, programmeren & prioriteren, laadinfrastructuur, de investeringsplannen, systeem efficiëntie vraagstukken, cluster energie strategieën data safehouses (industrie) en regionale energiestrategieën (duurzaam op land), de warmtetransitie (transitieviesies warmte en wijkuitvoeringsplannen), digitalisering binnen HyDelta (waterstof, digitalisering gasnet), etc.

Wie mag beslissen?

Naast óf we conform wet- en regelgeving de data wel mogen delen is het nu vaak onduidelijk wie mag beslissen over het delen van data en het accepteren van eventuele risico's.

Dataeigenaarschap is georganiseerd en belegd bij de individuele netbeheerders echter niet in de sector namens de netbeheerders. Hierdoor worden dataverzoeken voorgelegd aan bijvoorbeeld een kernteam echter sluit dit qua bevoegdheden niet aan bij het interne

dataeigenaarschap van de individuele netbeheerder. Daardoor doorlopen dataverzoeken vaak 2x het dataproces, zowel in de sector als bij de individuele netbeheerder. Dit is niet alleen inefficiënt, ook kan het tegengestelde antwoorden geven.

Binnen strategisch thema 5 (data) van Netbeheer Nederland werkt het regieteam datadelen aan een traject "data rentmeesterschap" om dit op te lossen.

Het juridische dataeigenaarschap kan wettelijk niet belegd worden in de sector. Echter kan er wel gewerkt worden met datarentmeesterschap in de sector. Hierbij is de datarentmeester (kan één persoon zijn of een team) verantwoordelijk voor alle data die extern gedeeld wordt voor het specifieke domein. De rentmeester heeft de beslissingsbevoegdheid om risico's te accepteren en goedkeuring te geven om de data te delen namens de gezamenlijke netbeheerders. De rentmeester kan er voor kiezen om deze bevoegdheid zelf in te vullen of deze te delegeren. Het rentmeesterschap wordt aan de hand van het Nbility model 2.0¹ uitgewerkt.

Governance binnen Netbeheer Nederland

Uit de stakeholdergesprekken die tot dusver gevoerd zijn voor dit thema komt geen behoefte naar voren om iets te veranderen aan governance op de inhoudelijke onderwerpen waar het delen van data een aspect is. Wel blijkt er behoefte te zijn aan:

1. Centraal inzicht in en uniforme afhandeling van datadeelvraagstukken incl. helderheid wie mag beslissen.

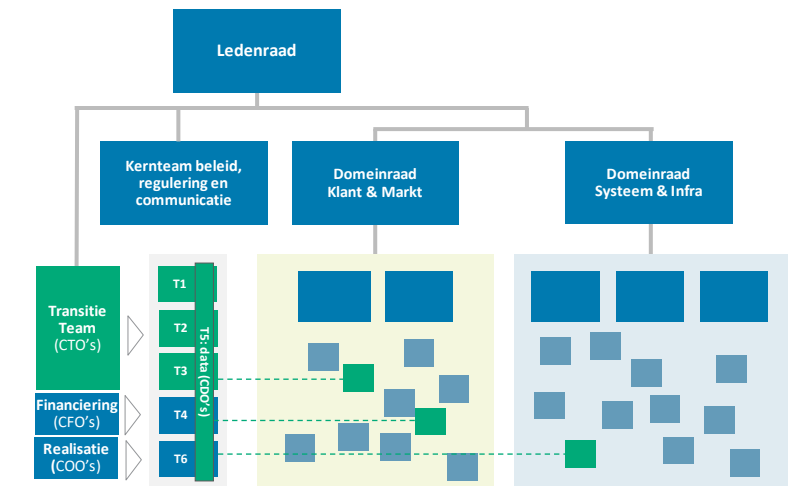
Datadelen is een expertise die veelal niet bij de inhoudelijke specialisten ligt. Het is daarbij van belang om beseffen dat datadelen een bewust data proces kent met bijhorende risico afwegingen. Er is behoefte om dit overkoepelend te faciliteren middels een centraal dataloket (voor beide domeinen als ook voor alle strategische thema's binnen NBNL). Zo kunnen we synergie bereiken en borgen we dat onze gedeelde uitgangspunten (zie pag. 5) eenduidig toegepast worden. De business expertise blijft de verantwoordelijkheid van de

betreffende werkgroep welke optimaal gebruik maken van de centrale expertise en het proces rondom datadelen. De EDSN waardeestroom Data Delen vervult hierin een belangrijke rol. De uitvoering zal, in overleg met de domeinen en thema's, veelal onder een van de domeinraden of binnen het strategische thema opgepakt worden. Alleen specifieke trajecten, wanneer sturing over de domeinen en/of thema's heen noodzakelijk is, kunnen binnen het thema data (onder governance van het transitieteam) opgepakt worden.

2. **Het creëren en onderhouden van overzicht** over wat er speelt op het gebied van in- en externe data gerelateerde ontwikkelingen. Het **verbinden van trajecten** die mogelijke data raakvlakken hebben met elkaar in contact komen zodat doelen, scoping en raakvlakken goed afgestemd kunnen worden.

Hoe zien we het transitieteam thema: data (thema 5)?

We zien het thema data van het transitieteam als een verticaal verbindend thema en geven daarmee invulling aan de bovengenoemde behoeften.

1 - Het Nbility model is een gezamenlijk model van de Nederlandse netbeheerders en beschrijft hun business capabilities, bedrijfsobjecten en waardestromen.

4. Wie zijn er betrokken bij datadeelvraagstukken (2/2)

De sturing op de randvoorwaarden en het oplossen van knelpunten om datadelen mogelijk te maken vindt plaats door het regieteam datadelen waarin de Chief Data Officers van alle¹ netbeheerders deelnemen. De thema coördinator creëert en onderhoudt het overzicht van in- en externe data gerelateerde ontwikkelingen en zorgt voor het verbinden van trajecten met data raakvlakken.

Zoals omschreven in deze visie lopen onder het thema data reeds enkele trajecten waarmee onderdelen van deze visie gerealiseerd worden. Te weten: data rentmeesterschap, data interoperabiliteit, een centraal dataloket met uniforme afhandeling en data interoperabiliteit. Als vervolgstap zal een uitvoeringsagenda opgesteld worden voor het realiseren van de onderwerpen in deze visie die nog niet opgepakt zijn, daarin worden reeds twee trajecten voorzien: Afwegingskader openbaarheid (zie pag. 6) en Data doelarchitectuur (zie pag. 12)

Kernpunten

- Data zit overal er spelen op diverse plekken binnen de governance van Netbeheer Nederland datadeelvraagstukken.
- In het traject “data rentmeesterschap” zorgen we dat helder is wie de beslissingsbevoegdheid heeft om risico’s te accepteren en goedkeuring te geven om data te delen namens de gezamenlijke netbeheerders
- Er is geen behoefte om de governance te veranderen op de inhoudelijke onderwerpen waar het delen van data een aspect is, wel is behoefte aan:
 1. Centraal inzicht in en uniforme afhandeling van datadeelvraagstukken incl. helderheid wie mag beslissen.
 2. Het creëren en onderhouden van overzicht over wat er speelt op het gebied van in- en externe data gerelateerde ontwikkelingen en het verbinden van trajecten.
- We zien thema data (thema 5) van het transitieteam als een verticaal verbindend thema en geven invulling aan deze behoeften. We geven invulling aan deze visie middels de trajecten die reeds lopen. Er zal een uitvoeringsagenda opgesteld worden voor het realiseren van de onderwerpen in deze visie die nog niet opgepakt zijn.

1 - Op het moment van schrijven is deelname van TenneT (met tevens de liaison rol tussen NBNL en MFF/BAS) en Gas Transport Services onderhanden